

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ БІБЛІЯТЭКА БЕЛАРУСІ

МАТЭРЫЯЛЫ
XV Міжнародных кнігазнаўчых чытанняў

Мінск, 4–5 красавіка 2019 г.

Мінск 2019

УДК 025:004(06)+002:004(06)

ББК 78.3я431+32.97я431

М34

Складальнікі:

Т. А. Сапега, А. А. Суша, К. В. Суша

Рэдакцыйная калегія:

Р. С. Матгульскі, доктар педагагічных навук, прафесар (старшыня),

Г. Я. Галенчанка, доктар гістарычных навук,

Ю. А. Лабынцаў, доктар філалагічных навук, прафесар,

А. А. Суша, кандыдат культуралогіі

Матэрыялы XV Міжнародных кнігазнаўчых чытаньняў, Мінск, М34 4–5 красавіка 2019 г. / Нацыянальная бібліятэка Беларусі ; [складальнікі: Т. А. Сапега, А. А. Суша, К. В. Суша]. – Мінск, 2019. – 364 с.
ISBN 978-985-7125-82-1

Зборнік змяшчае матэрыялы XV Міжнародных кнігазнаўчых чытаньняў, якія праходзілі ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі 4–5 красавіка 2019 г. Публікуюцца даклады вядомых даследчыкаў і спецыялістаў нацыянальных і буйнейшых бібліятэк, музеяў, архіваў, навучальных і навукова-даследчых устаноў Беларусі і замежных краін, прысвечаныя гісторыі і сучаснасці нацыянальнай кніжнай культуры, развіццю асветніцкіх традыцый Беларусі.

УДК 025:004(06)+002:004(06)

ББК 78.3я431+32.97я431

ISBN 978-985-7125-82-1

© Дзяржаўная ўстанова «Нацыянальная бібліятэка Беларусі», 2019

З М Е С Т

Ад складальнікаў 8

Тэорыя і метадалогія кніжнай культуры. Тэндэнцыі кнігазнаўчых даследаванняў

<i>Киреева Г.В.</i> «Меня влечет к томам старинным...»: к истории создания научно-исследовательского отдела книговедения Национальной библиотеки Беларуси	9
<i>Ковальчук Г.И.</i> Книговедческие школы Национальной библиотеки Украины имени В.И. Вернадского	15
<i>Гаўрылава С.В.</i> Музей-бібліятэка Сімяона Полацкага: 25 год у справе захавання, прэзентацыі і папулярызацыі кніжнага збору Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка	19
<i>Доўнар Л.І.</i> Кнігазнаўчая метадалогія Аляксандра Віктара Багаткевіча (да 190-годдзя адкрыцця курса «Усеагульная бібліяграфія»)	23
<i>Нець Г.</i> Даследаванні чытання ў Чэхаславакіі і Чэшскай Рэспубліцы. Традыцыя – сучаснасць – інавацыі	28
<i>Герасімаў В.М.</i> Нацыянальная кніжная спадчына як гарант умацавання незалежнасці і суверэнітэту Рэспублікі Беларусь	35
<i>Суша К.В.</i> Універсальная энцыклапедыя як нацыянальны праект	40
<i>Савинов А.А.</i> Президентская библиотека Республики Беларусь: история и современность	47
<i>Пожарицкий М.Б.</i> Педагогические мысли А.С. Макаренко и библиотечно-педагогические рассуждения Е.И. Хлебцевича: типологические сходства	53
<i>Пікулік А.М.</i> В.Ф. Шматаў – мастак, мастацтвазнавец, даследчык кнігі.	58

Гістарычныя кнігазборы

<i>Ярошевич-Переславцев З.В.</i> Библиотека Жировичского монастыря: попытка реконструкции собрания кириллических печатных книг	62
<i>Mironowicz M.A.</i> Biblioteka bracka w monasterze św. Ducha w Wilnie w XVII–XVIII wieku	68
<i>Бочковська В.Г.</i> Реконструкція кнігозбірні Пачаївського монастиря XVII – пачатку XIX ст. крізь призму візитацыйных актів, архівных дакументаў, каталогів, сучасных дасліджень	74
<i>Палунчанка В.М.</i> Бібліятэка нясвіжскага Дома трэцяй працы і навіцьяту	81

<i>Булаты П.Ю.</i> Парафіяльная бібліятэка Ляхавіцкага каталіцкага касцёла ў XVIII ст.: праблема даследавання	88
<i>Ермошина Е.В., Афанасьева И.В.</i> Иностранные издания из несвижской библиотеки князей Радзивиллов в иностранном «фонде Бэра» Библиотеки Российской академии наук: опыт выявления и описания	92
<i>Стефанович А.В.</i> Виртуальная реальность: к вопросу реконструкции библиотеки Несвижской ординации Радзивиллов второй половины XIX – январь 1941 г.	96
<i>Верас Н.Я.</i> Кніжны збор князёў Вяземскіх у фондах Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі	102
<i>Лабынцев Ю.А., Шавинская Л.Л.</i> Творческая лаборатория протоиерея доктора Григория Сосны и матушки Антонины Трос-Сосны	107
<i>Раемский Ю.А.</i> Герой Советского Союза О.Ю. Шмидт и его библиотека в собрании Могилевского областного краеведческого музея им. Е.Р. Романова	112

Даследаванне правененцый

<i>Pidlypczak-Majerowicz M.</i> Rękopiśmienne znaki własnościowe na drukach XV–XVIII wieku. Podsumowanie badań	116
<i>Вайтквявичюте В.</i> Владельческие знаки белорусского происхождения на инкунабулах Литвы	122
<i>Скурко П.Д.</i> Беларускія запісы XVII ст. у старадруках з найбуйнейшых кірылічных калекцый Беларусі	128
<i>Жук Т.І.</i> Дарчыя надпісы на кнігах са збору У. Дубоўкі ў фондзе аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі	133
<i>Кажамякін Г.В.</i> Уласныя штампы ў гісторыі бібліятэкі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка	137

Рукапісныя помнікі і архіўныя дакументы як крыніцы даследавання гісторыі і культуры Беларусі

<i>Рудэнка А.М.</i> Граматы смаленскіх князёў у доследах і каментарыях	141
<i>Перавалава Н.Ю.</i> Палеаграфічныя асаблівасці рукапіснага помніка старабеларускай пісьменнасці «Арыстоцэлены вароты»	145
<i>Паляшчук Н.В.</i> «Статут полацкага брацтва» як помнік старабеларускай пісьменнасці	149
<i>Волощенко С.А.</i> Локалізацыя побутування кирылічных спіскаў Ерусалімскага Уставу	153
<i>Комлева Т.Г.</i> Воплощение образа книги в европейской художественной культуре эпохи Средневековья	158

<i>Леонтьева С.И.</i> Отражение идейного содержания и мировоззрения в орнаменте и его роль в рукописной книге Ветки	160
<i>Сцебурака А.М.</i> Генеалагічныя крыніцы ў фондзе навукова-даследчага аддзела кнігазнаўства Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі	166
<i>Сорока-Скиба Г.И.</i> Личность и соборность в средневековом обществе: взгляд через призму рукописных памятников	169
<i>Демидов А.С.</i> История формирования канона Геннадиевской Библии 1499 г.	174
<i>Козленко А.В.</i> История «папируса Артемидора»	176

Друкаваная кніга XV–XVIII стст. у айчынных і замежных зборах

<i>Лаўрык Ю.М.</i> Асноўныя тэндэнцыі развіцця кірылічнага кнігадруку XV – першай паловы XVI ст.	180
<i>Бондар Н.П.</i> Издания Триодей типографии Мамоничей и особенности их экземпляров	188
<i>Паршанкоў А.А.</i> Самапрэзентацыя друкароў кірылічных кніг Вялікага Княства Літоўскага XVI ст.	192
<i>Самусік А.Ф.</i> Вучэбна-метадычныя выданні віленскай друкарні Я. Карцана (1580–1611)	197
<i>Губанавя В.А.</i> Мастацкае аздабленне «Духоўных размоў святога айца нашага Макарыя пустэльніка егіпецкага» (Вільня, 1627)	201
<i>Шустава Ю.Э.</i> Экземпляры киевского издания Апостола 1630 г. Спиридона Соболя в собрании Российской государственной библиотеки	206
<i>Цітавец А.І.</i> Магілёўскі Апостал Спірыдона Собаля: асаблівасці друку, гісторыя асобніка	210
<i>Курганова О.Ю.</i> Ренесанснi традыцiі та барокаве новаторство в художньому оформленні ев’інскаго та кiївскаго видання Євангелія Учительного XVII ст.	214
<i>Некрашэвіч-Кароткая Ж.В.</i> Анімалістычныя алегорыі ў вуснапаэтычнай і кніжнай культуры Беларусі эпохі Асветніцтва	217
<i>Зеленский Т.В.</i> Изложение Священного Писания Мартином Куженецким «оу czystym wierszem» (Несвиж, 1769 г.) в библиотеках Беларуси	221
<i>Рошчына Т.І.</i> Кніжны свет магілёўскага мітрапаліта	226
<i>Науменко В.Г.</i> «Печатано в типографии Московского университета» (по материалам коллекции книг гражданской печати отдела редких книг и рукописей Центральной научной библиотеки им. Якуба Коласа Национальной академии наук Беларуси)	231
<i>Трифонова Н.Я.</i> Антиминс XVIII в. из собрания Национального художественного музея Республики Беларусь	235

Традыцыі беларускай кніжнай культуры XIX–XXI стст.

<i>Суша А.А.</i> Вытокі першага падручніка на беларускай мове	238
<i>Дзенісенка А.П.</i> Прыжыццёвая спадчына Станіслава Манюшкі ў фондах Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі	241
<i>Берэзкіна Н.Ю.</i> Минск і Минская губернія в краеведческой литературе XIX – начала XX в.	246
<i>Корсак О.В.</i> Книжное наследие статистических комитетов пяти белорусских губерний	250
<i>Косенко Д.В.</i> Карты и планы местностей и городов Беларуси в фонде Президентской библиотеки	254
<i>Лемтигов Д.Н.</i> Работы Павлищевых в семейной книжной коллекции Паскевичей	256
<i>Панко В.М.</i> Альбом з партрэтамі слуг князёў Вітгенштэйнаў пэндзля Яна Ксаверыя Канеўскага (1805–1867)	260
<i>Жук В.Н.</i> Издания – ровесники века в фонде Белорусской сельскохозяйственной библиотеки им. И.С. Лупиновича Национальной академии наук Беларуси	264
<i>Ашчэва В.Я.</i> Заходнебеларускія падручнікі ў фондах Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка	269
<i>Ліс М.М.</i> Беларускія энцыклапедычныя выданні 1920–1940-х гг.: невывадзеныя энцыклапедыі	274
<i>Слука Н.М.</i> Беларускія праваслаўныя часопісы Польшчы ў міжваенны перыяд (па фондах аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі)	278
<i>Скоморощенко М.Н.</i> Из опыта подготовки к публикации сборника документов и материалов «Белорусский штаб партизанского движения. Сентябрь – декабрь 1942 года»	282
<i>Кириллова Н.М.</i> Газетные издания Брестчины 1940–1950-х гг. в документальной коллекции Брестского областного краеведческого музея	287
<i>Мурашова И.Л.</i> Коллекция миниатюрных и малоформатных изданий в фонде отдела редких книг и рукописей Центральной научной библиотеки им. Якуба Коласа Национальной академии наук Беларуси	292
<i>Бараноўскі М.А.</i> Кнігі перакладаў Максіма Багдановіча на замежныя мовы. Гісторыя пытання і актуальная сітуацыя	295
<i>Куліковіч У.І., Тарасевіч К.Т.</i> Польскамоўныя творы ў беларускім кантэксте: спецыфіка стварэння і мастацкага афармлення перакладных выданняў у Беларусі	300

Богданович К.В. Тенденции издания словарей XXI в. в Беларуси 304

Беларускі эмігранцкі друк

Рогачевская Е. Печатные издания белорусской эмиграции и диаспоры в фондах Британской библиотеки 308

McMillin A. London Studies of Belarusian Books and Manuscripts: Publications and People 312

Барановский А.Л. «Коллекция (архив) эмигрантской печати» Института истории Национальной академии наук Беларуси в фондах Национальной библиотеки Беларуси: библиографический обзор . . . 316

Роля і месца кнігі ў сучасным інфармацыйна-камунікацыйным асяроддзі. Папулярызацыя кніжнай культуры

Волженина С.Ю. Образ книги в современном информационно-коммуникационном пространстве 325

Самотый Р.С. О популяризации редкой книги в современном информационном пространстве 330

Галковская Ю.Н. Электронные книги и библиотеки 335

Подпорин И.Г., Садовская Е.Ю. Печатная и электронная книга: два модуса отношения человека к вещи 338

Сарна А.Я. Аудиокнига в системе медиапотребления 341

Лаўрык Т.А. Формы папулярызацыі віртуальных праектаў у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі (на прыкладзе праекта «На хвалі часу, у плыні жыцця»: да 100-годдзя Усебеларускага літаратурнага аб'яднання паэтаў і пісьменнікаў «Маладняк») 344

Санега Т.А. Задачы і прынцыпы праекта «У госці да кніг» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі 348

Станіславенка Г.Р. Валанцёрскі досвед на міжнароднай выставе «Беларусь і Біблія» 349

Ковальчук Т.А. Музейныя калекцыі бібліотек в цифровой среде 353

Звесткі аб аўтарах 358